

WATERCONFLICTEN: GLOBAAL VOORSPELLEN, LOKAAL VOORKOMEN

TEKST KEES JAN VAN KESTEREN
BEELD ISTOCKPHOTO

Wie oorlogen en conflicten kan voorspellen, kan ze voorkomen of er in elk geval op anticiperen. Met dit idee in het achterhoofd ontwikkelde het Water, Peace and Security partnerschap een hulpmiddel om – tot twaalf maanden vooruit – te ontrafelen waar ter wereld het risico op water gerelateerde conflicten toeneemt.

De WPS Global Early Warning Tool combineert politieke, economische, sociale en demografische factoren met water gerelateerde variabelen, bijvoorbeeld waterschaarste en mislukte oogsten.

Dat doet de tool voor Afrika, het Midden-Oosten en Zuid- en Zuidoost-Azië.

“Het is bekend dat er correlaties bestaan tussen waterschaarste en conflict. Maar hoe die verbanden exact lopen, welke factoren allemaal meespelen, is heel complex en verschilt per locatie”, zegt Rolien Sasse. Als extern adviseur is Sasse van begin af betrokken bij het Water, Peace and Security partnerschap. “Door die correlaties te ontrafelen, zijn we erin geslaagd te definiëren wanneer waterproblemen leiden tot conflicten.”

Het Water, Peace and Security (WPS) partnerschap wordt uitgevoerd onder leiding van het IHE Delft, een kennis- en opleidingscentrum voor water. Naast het IHE Delft zijn er nog andere partners: het World Resources Institute (WRI), Deltares, het The Hague Centre for Strategic Studies (HCSS), de ngo's Wetlands International en International Alert en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. “Deltares, het WRI en het HCSS deden al heel veel met data-analyse en het ministerie van Buitenlandse Zaken was bezig met waterdiplomatie. Die twee stromingen kwamen eigenlijk samen in het WPS”, legt Rolien Sasse uit. “De ngo's zijn erbij betrokken omdat Wetlands International specifieke kennis bezit over ecosystemen en International Alert over conflicthantering. Hun toegevoegde waarde is verder dat zij ter plekke aanwezig zijn omdat ze in de landen programma's uitvoeren.”

80 relevante variabelen

De onderzoekers analyseerden data van de afgelopen twintig jaar en stelden meer dan 80 relevante ecologische, economische en sociale variabelen vast. Denk daarbij aan plotselinge volksverhuizingen, eerdere conflicten in de regio en hydrologische >

Rolien Sasse

Karen Meijer

'Aan preventie van gewelddadige crises moet je ook in de regio's zelf werken'

ontwikkelingen. De WPS Global Early Warning Tool maakt gebruik van machine learning. Door conflicten in de geschiedenis te analyseren, werden de variabelen geïdentificeerd die bij feitelijke conflictsituaties een bepalende rol hebben gespeeld. Sasse: "Vervolgens gaat het erom relaties tussen die factoren te leggen. De tool vergelijkt de ingevoerde patronen met actuele omstandigheden en kan tot 12 maanden in de toekomst kijken." De WPS Global Early Warning Tool brengt op wereldschaal de potentiële conflicthaarden in beeld. Hiermee wordt de internationale gemeenschap, bijvoorbeeld supranationale instellingen, donoren of ngo's, gewezen op de mogelijke komst van conflicten. Maar gekoppeld aan het globale overzicht, ontwikkelde het Water, Peace and Security partnerschap ook lokale dashboards. Dat zijn er op dit moment twee, voor Mali en Irak. "Het is vanzelfsprekend belangrijk dat de wereld kan zien welke crises er mogelijk aan zitten te komen", zegt Karen Meijer van Deltares. Deltares is bij het WPS verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de lokale analytische tools, waaronder dashboards. "Maar aan de preventie van gewelddadige crises, moet je natuurlijk ook werken in de betreffende regio's zelf."

Binnen de dashboards is fijnmazig uitgewerkt waarom de bewuste gebieden risico lopen op gewelddadige, watergerelateerde conflicten. Om deze conflicten te vermijden, koppelt het WPS de dashboards aan een concrete aanpak in de regio. Ze brengt lokale belanghebbenden in dialoog rond de analyse van water gerelateerde problemen, om zo te komen tot concrete acties. Meijer: "De lokale dashboards zijn bedoeld als middel om de lokale stakeholders te voorzien van informatie en ze rond het onderwerp water om tafel te brengen. De dashboards helpen de lokale politiek en maat-

schappelijke organisaties om de acute situatie goed te kunnen beoordelen, te weten welke acties er mogelijk zijn om de waterproblemen aan te pakken en zo de escalatie van een dreigende crisis te vermijden."

Dialogo

Een dialoog die van start gaat rond het onderwerp water, kan volgens Meijer op den duur leiden tot een beter wederzijds begrip en kan zo mogelijk bijdragen aan de preventie van conflicten. "We praten natuurlijk over complexe gebieden. Daar is vaak van alles aan de hand. Waterproblemen zijn dan niet het eerste waar mensen aan denken. Maar anderzijds, je komt wel met bewijzen dat een acuut gevaar dreigt en je beschikt over kennis, die deze gevaren misschien af kunnen wenden."

Tot nu toe vonden er onder de vlag van het WPS projecten plaats in Mali en Irak. In Irak was de gebrekkige waterkwaliteit er de oorzaak van dat tienduizenden mensen uit het zuiden en midden van het lands binnenlands migreerden. Het WPS onderzocht daar de oorzaak van de afnemende waterkwaliteit en stelde interventies voor die de waterkwaliteit weer zouden kunnen verbeteren.

In Mali werd de Inner Niger Delta gemodelleerd. Ook werd de menselijke reactie op het overstromingsgevaar in de Nigerdelta onderzocht. Meijer: "Zo hebben we de aandacht kunnen vestigen op de twee kanten van de medaille: enerzijds het waterprobleem, het watertekort en de verminderde overstroming van de Inner Niger Delta. En anderzijds de menselijke reacties, bijvoorbeeld aansluiting bij gewelddadige groepen of vertrek uit het gebied. Dat heeft tot debatten geleid en in elk geval op lokaal niveau de ogen wel geopend." Na een aanloopperiode van twee jaar, hoopt het WPS de komende 5 jaar

zowel het aantal concrete acties op lokaal niveau als de Global Early Warning Tool verder uit te breiden. Sasse: "Het allerbelangrijkste is dat we de globale tool en de lokale dashboards nog beter aan laten sluiten bij de dagelijkse praktijk in de regio's waar het om gaat. Alleen dan kan er daadwerkelijk wat worden bereikt." •

172 WATERCONFLICTEN IN AFGELOPEN 10 JAAR

In de geschiedenis van de mensheid speelde water al heel vaak een belangrijke rol bij het ontstaan van conflicten. Circa 3000 voor Christus, zo vertelt het beroemde Soemerische scheppingsverhaal, straffen de Goden de mensheid al met een zondvloed.

Al twintig jaar houdt de ngo Pacific Institute/waterworld bij waar ter wereld conflicten over water uitbreken, waar water als wapen in een conflict wordt gebruikt en waterbronnen of watersystemen als gevolg van geweld buiten bereik van de bevolking kwamen.

Het instituut dook ook in de geschiedenis en telde, met de Soemerische zondvloed als chronologisch beginpunt, in totaal 926 watergerelateerde conflicten. Bij 316 daarvan was water aanwijsbaar de oorzaak van het conflict. De afgelopen tien jaar veroorzaakte water 172 keer een conflict. In het jaar 2019 vonden er volgens het instituut 19 van zulke geschillen plaats.

Afrika was vorig jaar het toneel van de meeste en de ernstigste door water veroorzaakte conflicten. In Tsjad, Mali, Ghana en Zuid Soedan vielen slachtoffers bij gewelddadige conflicten tussen nomaden, boeren en herders over de toegang tot water. Misschien wel het ernstigste watergerelateerde conflict gebeurde in Mali. Een conflict tussen bevolkingsgroepen, ook over de toegang tot water en land, leverde honderden doden en circa 50.000 vluchtelingen op.